

SFS 2006:67

Utkom från trycket
den 28 februari 2006

Lag om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever;

utfärdad den 16 februari 2006.

Enligt riksdagens beslut¹ föreskrivs² följande.

Lagens ändamål och tillämpningsområde

1 § Denna lag har till ändamål att främja barns och elevers lika rättigheter samt att motverka diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder. Lagen har också till ändamål att motverka annan kränkande behandling.

Denna lag tillämpas på utbildning och annan verksamhet som avses i skollagen (1985:1100).

Definitioner

2 § I denna lag avses med

elev: den som utbildas eller söker utbildning enligt skollagen (1985:1100),

barn: den som deltar i eller söker till förskoleverksamhet eller skolbarnsomsorg enligt skollagen,

personal: anställda och uppdragstagare i utbildning och annan verksamhet,

etnisk tillhörighet: att någon tillhör en grupp av personer som har samma nationella eller etniska ursprung, ras eller hudfärg,

sexuell läggning: homosexuell, bisexuell eller heterosexuell läggning,

funktionshinder: varaktiga fysiska, psykiska eller begåvningsmässiga begränsningar av en persons funktionsförmåga som till följd av en skada eller en sjukdom fanns vid födelsen, har uppstått därefter eller kan förväntas uppstå,

¹ Prop. 2005/06:38, bet. 2005/06:UbU4, rskr. 2005/06:149.

² Jfr rådets direktiv 2000/43/EG av den 29 juni 2000 om genomförandet av principen om likabehandling av personer oavsett deras ras eller etniska ursprung (EGT L 180, 19.7.2000, s. 22, Celex 32000L0043), rådets direktiv 2000/78/EG av den 27 november 2000 om inrättande av en allmän ram för likabehandling i arbetslivet (EGT L 303, 2.12.2000, s. 16, Celex 32000L0078; rättelse av rubriken EGT L 2, 5.1.2001, s. 42, Celex 32000L0078R/01/) och Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/73/EG av den 23 september 2002 om ändring av rådets direktiv 76/207/EEG om genomförandet av principen om likabehandling av kvinnor och män i fråga om tillgång till anställning, yrkeutbildning och befordran samt arbetsvillkor, EGT L 269, 5.10.2002, s. 15 (Celex 32002L0073).

trakasserier: ett uppträdande som kränker ett barns eller en elevs värdighet, och som

1. har samband med
 - etnisk tillhörighet (etniska trakasserier),
 - religion eller annan trosuppfattning (trakasserier på grund av religion eller annan trosuppfattning),
 - sexuell läggning (trakasserier på grund av sexuell läggning),
 - funktionshinder (trakasserier på grund av funktionshinder),
 - kön (trakasserier på grund av kön), eller
2. är av sexuell natur (sexuella trakasserier),

annan kränkande behandling: ett uppträdande som annars kränker ett barns eller en elevs värdighet.

Ansvar för anställda och uppdragstagare

3 § Huvudmannen för sådan verksamhet som avses i 1 § andra stycket ansvarar för att anställda och uppdragstagare i denna verksamhet följer de skyldigheter som anges i denna lag när de handlar i tjänsten eller inom ramen för uppdraget.

Tvingande bestämmelser

4 § Avtalsvillkor som inskränker skyldigheter enligt denna lag är utan verkan.

Aktiva åtgärder

Målinriktat arbete

5 § Huvudmannen för verksamheten skall se till att det bedrivs ett målinriktat arbete för att främja de ändamål som anges i 1 § första stycket. Särskilda föreskrifter om detta finns i 6–8 §§.

Likabehandlingsplan

6 § Huvudmannen för verksamheten eller den huvudmannen bestämmer skall se till att det finns en likabehandlingsplan för varje enskild verksamhet. Planen skall syfta till att främja barns och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder och att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling. I planen skall planerade åtgärder redovisas. Planen skall årligen följas upp och ses över.

Skyldighet att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling

7 § Huvudmannen för verksamheten eller den huvudmannen bestämmer skall vidta åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för trakasserier och annan kränkande behandling.

8 § Om huvudmannen för verksamheten, rektorn eller någon med motsvarande ledningsfunktion eller annan personal får kännedom om att ett barn eller en elev i verksamheten anser sig ha blivit utsatt för trakasserier eller annan kränkande behandling i samband med att verksamheten genomförs, skall huvudmannen eller den huvudmannen bestämmer utreda omständigheterna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra fortsatta trakasserier eller annan kränkande behandling.

Förbud mot diskriminering

Direkt diskriminering

9 § Huvudmannen för verksamheten, rektorn eller någon med motsvarande ledningsfunktion eller annan personal får inte missgynna ett barn eller en elev genom att behandla barnet eller eleven sämre än denne företrädare för verksamheten behandlar, har behandlat eller skulle ha behandlat något annat barn eller någon annan elev i en jämförbar situation, om missgynnandet har samband med kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder.

Indirekt diskriminering

10 § Huvudmannen för verksamheten, rektorn eller någon med motsvarande ledningsfunktion eller annan personal får inte missgynna ett barn eller en elev genom att tillämpa en bestämmelse, ett kriterium eller ett förfaringsätt som framstår som neutralt men som i praktiken särskilt missgynnar barn eller elever med visst kön, viss etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller visst funktionshinder. Detta gäller dock inte om bestämmelsen, kriteriet eller förfaringsättet kan motiveras av ett berättigat mål och medlen är lämpliga och nödvändiga för att uppnå målet.

Trakasserier

11 § Huvudmannen för verksamheten, rektorn eller någon med motsvarande ledningsfunktion eller annan personal får inte utsätta ett barn eller en elev för trakasserier.

Instruktioner att diskriminera

12 § Huvudmannen för verksamheten, rektorn eller någon med motsvarande ledningsfunktion eller annan personal får inte lämna order eller instruktioner om diskriminering av ett barn eller en elev i sin verksamhet enligt 9–11 §§.

Förbud mot annan kränkande behandling

13 § Huvudmannen för verksamheten, rektorn eller någon med motsvarande ledningsfunktion eller annan personal får inte utsätta ett barn eller en elev för annan kränkande behandling.

Förbud mot repressalier

14 § Huvudmannen för verksamheten, rektorn eller någon med motsvarande ledningsfunktion eller annan personal får inte utsätta ett barn eller en elev för repressalier på grund av att barnet eller eleven har anmält eller påtalat att någon i verksamheten handlat i strid med denna lag eller på grund av att barnet eller eleven har medverkat i en utredning enligt denna lag.

Skadestånd

15 § Om huvudmannen för verksamheten, rektorn eller någon med motsvarande ledningsfunktion eller annan personal åsidosätter sina skyldigheter enligt 6–14 §§, skall huvudmannen dels betala skadestånd till barnet eller eleven för kränkning, dels ersätta annan skada som har orsakats av åsidosättandet. Skadestånd för kränkning i andra fall än vid diskriminering eller repressalier utgår dock inte, om kränkningen är ringa.

Om det finns särskilda skäl, kan skadeståndet för kränkning sättas ned eller helt falla bort.

Tillsyn

16 § Jämställdhetsombudsmannen, Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning, Handikappombudsmannen och Statens skolverk skall inom sina respektive ansvarsområden se till att denna lag följs.

Huvudmannen för verksamheten eller rektorn eller någon med motsvarande ledningsfunktion är skyldig att på uppmaning av en ombudsman eller av Statens skolverk lämna de uppgifter om förhållandena i verksamheten som kan vara av betydelse för tillsynen.

Rättegången

17 § Mål om skadestånd enligt denna lag skall handläggas enligt vad som är föreskrivet i rättegångsbalken om rättegången i tvistemål där förlikning om saken är tillåten.

I sådana mål kan det dock förordnas att vardera parten skall bära sin rättegångskostnad, om den part som har förlorat målet hade skälig anledning att få tvisten prövad.

Bevisbörda

18 § Om ett barn eller en elev som anser sig ha blivit diskriminerad enligt 9–12 §§, utsatt för annan kränkande behandling enligt 13 § eller utsatt för repressalier enligt 14 § visar omständigheter som ger anledning att anta att

hon eller han blivit diskriminerad, utsatt för annan kränkande behandling eller utsatt för repressalier, är det huvudmannen för verksamheten som skall visa att diskriminering, annan kränkande behandling eller repressalier inte förekommit.

19 § Om ett barn eller en elev visar att han eller hon har blivit utsatt för trakasserier eller annan kränkande behandling av ett annat barn eller en annan elev i samband med att verksamheten genomförs, skall huvudmannen för att undgå skadeståndsansvar visa att alla skäligen åtgärder för att förebygga eller förhindra behandlingen hade vidtagits.

Rätt att föra talan

20 § I en tvist om skadestånd enligt denna lag får Jämställdhetsombudsmannen, Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning, Handikappombudsmannen eller Statens skolverk som part föra talan för en elev som medger det. För barn och elever under 18 år som inte har ingått äktenskap skall vårdnadshavarna lämna medgivande.

Om en ombudsman eller Statens skolverk för talan enligt första stycket, får ombudsmannen eller verket i samma rättegång föra också annan talan som ombud för barnet eller eleven.

Det som föreskrivs i rättegångsbalken om part beträffande jävsförhållande, personlig inställelse, hörande under sanningsförsäkran och andra frågor som rör bevisningen skall gälla även den för vilken en ombudsman eller Statens skolverk för talan enligt första stycket.

Preskription m.m.

21 § En talan i mål om skadestånd enligt 9, 10, 12 eller 14 § skall väckas inom två år efter det att den påtalade handlingen företogs eller en skyldighet senast skulle ha fullgjorts. I annat fall är rätten till talan förlorad.

22 § En talan som förs av Jämställdhetsombudsmannen, Ombudsmannen mot etnisk diskriminering, Ombudsmannen mot diskriminering på grund av sexuell läggning, Handikappombudsmannen eller Statens skolverk behandlas som om talan hade förts av barnet eller eleven själv.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2006 och tillämpas på skadefall som inträffar efter ikrafträdandet.

På regeringens vägnar

BOSSE RINGHOLM

IBRAHIM BAYLAN
(Utbildnings- och
kulturdepartementet)

